

*Проневич О. С., д-р юрид. наук, проф.
головний науковий співробітник
відділу досліджень проблем організації роботи та кадрового
забезпечення в органах прокуратури
Науково-дослідного інституту
Національної академії прокуратури України
Коляда Т. А., канд. юрид. наук, доц.
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова*

ГРОМАДЯНСЬКО-ПРАВОВЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК РОЗБУДОВИ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ ТА СТВЕРДЖЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Полісемантична категорія «виховання» широко використовується в науці для позначення засобу зміни людської природи, характеристики спеціально організованого процесу передачі та засвоєння соціально цінного досвіду поколінь, визначення цілеспрямованого впливу суспільства на людину з метою формування належного рівня свідомості і поведінки, комплексу спрямованих на формування особистості дидактичних технологій. Виховання забезпечує соціалізацію людини, тобто засвоєння нею упродовж життя соціального досвіду та використання набутих знань і навичок у суспільних відносинах. Аксіоматично, що виховання має водночас системний та стадійний характер, ґрунтується на забезпеченні єдності та узгодженості форм і методів впливу на особистість з боку різних соціальних інституцій (родини, освітніх закладів, мас-медіа, церкви тощо).

Вихованню студентської молоді традиційно приділяється особлива увага. Фахівці наголошують, що виховання студентів як специфічної соціальної групи відбувається в особливому соціокультурному середовищі факультету, кафедри, академічної групи, гуртожитку, органу студентського самоврядування, волонтерської групи тощо. Під час навчання молода людина має отримати чіткі соціально акцептовані світоглядно-ціннісні орієнтири громадянського та професійного становлення.

Виховний процес у вітчизняних вищих навчальних закладах ґрунтується на положеннях Концепції національного виховання студентської молоді, затвердженій рішенням колегії Міністерства освіти і науки України від 25.06.2009 № 7/2-4. Національне виховання розглядається як система поглядів, переконань, ідеалів, традицій, звичаїв, створена впродовж віків українським народом і покликана формувати світоглядні позиції та ціннісні орієнтири молоді, що реалізується через комплекс відповідних заходів. Одним з напрямів національного виховання визначено громадянсько-правове виховання, що полягає у прищепленні поваги до прав і свобод людини та громадянина, вихованні поваги до Конституції, законів України, державних символів України, вихованні громадянського обов'язку перед Україною, суспільством,

формуванні політичної та правової культури особистості, залученні студентської молоді до участі у добровільних акціях і розвитку волонтерського руху.

Громадянсько-правове виховання здійснюється у першу чергу в процесі правового навчання як окремого виду дій, пов'язаного з формуванням активної громадянської позиції, набуттям правових знань, оволодінням правовими алгоритмами вирішення конкретних задач, формуванням правосвідомості. Правове навчання безпосереднім чином пов'язано з правовим самовихованням студента, що є цілеспрямованою, повсякденною діяльністю студента з формування позитивних правових установок і навичок правомірної поведінки.

Важливим чинником громадянсько-правового виховання є студентське самоврядування як апробована форма самоорганізації студентів, механізм представництва та відстоювання їх прав та законних інтересів. Органи студентського самоврядування забезпечують участь студентів в управлінні навчальним закладом. Основними сферами діяльності органів студентського самоврядування є контроль адміністрації, організація навчального процесу, науково-дослідна діяльність, житлово-побутова сфера, студентські засоби масової інформації тощо.

Чинним законодавством про освіту передбачена участь представників студентства у діяльності вчених (педагогічних) рад, уповноважених вирішувати основоположні питання діяльності і розвитку навчальних закладів. Вчена (педагогічна) рада є унікальним майданчиком артикуляції та відстоювання позиції студентської молоді.

Набуває поширення волонтерська діяльність студентів. Волонтерська діяльність є добровільною, соціально спрямованою, неприбутковою діяльністю, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги (охоплює роботи та послуги, що виконуються і надаються безплатно). Студентами накопичено позитивний досвід волонтерської роботи з дітьми-сиротами та дітьми з особливими потребами, інвалідами, людьми похилого віку.

Професійному становленню студентів-правників сприяє участь в роботі юридичних клінік. Юридична клініка є унікальною формою надання безкоштовної юридичної допомоги та здійснення правової просвіти населення.

Резюмуючи, зазначимо, що перспектива розбудови правової держави та ствердження громадянського суспільства в Україні пов'язана з необхідністю подолання соціальної апатії та правового нігілізму. У зазначеному контексті особливого значення набуває національне виховання студентської молоді. Громадянсько-правове виховання як невід'ємна складова національного виховання є важливим засобом формування позитивних правових установок і навичок правомірної поведінки. Соціалізації студентів, їх громадянському та професійному становленню об'єктивно сприяє участь у роботі органів студентського самоврядування, вчених (педагогічних) рад закладів освіти, волонтерських груп тощо.